

МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ ГОРІН

(до 70-річчя від дня народження)

Виповнилося 70 років відомому фахівцю в галузі ґрунтознавства та екології, доктору біологічних наук, професору Миколі Олександровичу Горіну.

Він народився 8 червня 1940 р. у Харківській області в родині вчителів. У 1962 р. закінчив факультет агрохімії та ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту (ХСГІ ім. В.В. Докучаєва) за спеціальністю «вчений агроном ґрунтознавець-агрохімік». З 1962 по 1965 рр. завідував агрохіміялабораторією Володимир-Волинського виробничого колгоспно-радгоспного управління Волинської області.

З 1965 року М.О. Горін вступає до аспірантури на кафедру ґрунтознавства ХСГІ (нині ХНАУ – Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва), з якою пов'язана вся його подальша наукова та педагогічна діяльність. Тут він працював на посадах асистента, доцента, з 2003 року обіймає посаду професора. У 1970 році М.О. Горін захистив кандидатську дисертацію «Изменение направления почвообразовательных процессов засоленных торфяных почв Левобережного Среднего Приднепровья при их окультуривании». Її одразу помітили автори фундаментальної монографії «Торфоболотный фонд Украины», які цитували оригінальний фітомеліоративний підхід дисертанта до окультурювання осушених заплавлених торф'яників.

Наукові інтереси професора М.О. Горіна пов'язані з розробкою біосфероцентричних моделей землекористування, методологією екологічно орієнтованого адаптивно-ландшафтного природокористування та господарювання на землі, дослідженням еколого-біогеохімічних закономірностей культурного ґрунтогенезу на основі еволюційно-екосоціального підходу до вивчення ґрунтового покриття долинно-ландшафтних та інших екосистем.

У 2002 році М.О. Горін захистив докторську дисертацію «Заплавне ґрунтоутворення Полісся та Лісостепу України (еволюція, біогеохімія, окультурювання)», де було сформульовано теоретичні основи окультурювальної корекції природного ґрунтогенезу (у т.ч. фітоагрохімічного окультурювання ґрунтів під цілининими травостоями) в умовах заплавлених екосистем. При цьому окультурювання М.О. Горін розглядає як одну з небагатьох протиположних екоцидному спрямуванню антропогенно-техногенної еволюції заплавного ґрунтогенезу. Таку протиположність створює стабільне функціонування (у т.ч. з використанням добрив) високопродуктивних мезофітних (лучних) травостоїв кормового призначення, як провідних ґрунтоутворювачів. Розроблені на основі ноосферної ідеї екоетичні підходи до окультурювання заплавлених ґрунтів створюють умови для суттєвого підвищення урожайності кормових травостоїв в річкових заплавах, покращення їх біологічних якостей, стабілізації ґрунтового-екологічних режимів і ценотичного біорізноманіття заплавлених (а загалом долинно-ландшафтних) екосистем.

Уперше досліджені еколого-біогеохімічні аспекти окультурювальної корекції природного ґрунтогенезу в ландшафтних екосистемах виявилися надзвичайно актуалізованими й затребуваними в умовах земельної реформи в Україні. М.О. Горін вважає Землю суверенним суб'єктом (а не примітивним об'єктом експлуатації), який потребує піклування соціуму, зобов'язаного протистояти процесам деградації та забруднення, підвищувати родючість ґрунтів. Ґрунтового-екологічне біорізноманіття у такій парадигмі розглядається як гарант стабільного функціонування всієї біосфери.

ЮБІЛЕЇ

Професійна діяльність М.О. Горіна має науково-педагогічну спрямованість. Він читає студентам інженерно-землепорядного факультету та слухачам Інституту післядипломної освіти лекції з курсів «Геологія і геоморфологія», «Ґрунтознавство», «Ґрунтознавство з основами геоботаніки та агрохімії»; на факультеті агрохімії та ґрунтознавства читає дисципліни «Основи наукової діяльності в ґрунтознавстві», «Моніторинг якості ґрунтів», «Екологічне ґрунтознавство», «Рекультивація земель». Два останні курси є авторськими. За його прикладом курс екологічного ґрунтознавства запроваджено на екологічному факультеті Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. М.О. Горін співавтор Держстандарту підготовки спеціаліста «ґрунтознавець-агрохімік-агроеколог». Він один з ініціаторів відкриття у 2009 р. в ХНАУ нового напрямку підготовки бакалаврів і магістрів на факультеті агрохімії та ґрунтознавства – «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Він автор навчально-методичних комплексів для цієї спеціальності з дисциплін «Ландшафтна екологія», «Геохімія доквілля», «Моніторинг доквілля» та «Енвіроментологія» на недавно створеній у ХНАУ кафедрі екології і біотехнології.

Педагогічна діяльність М.О. Горіна спрямована на шляхетну мету екологічного виховання студентської молоді. Він прищеплює майбутнім фахівцям ідею реабілітації ґрунтово-ценотичних компонентів ландшафтних та інших екосистем чорноземного центру європейського континенту з тим, щоб повернути «оскальпованій» Землі її первозданне обличчя як рівноправного партнера в коеволюції Людини з Біосферою планети. Як педагог, М.О. Горін є прихильником особистісно орієнтованих освітніх технологій. Професор М.О. Горін один із зачинателів в Україні школи екологічного ґрунтознавства та екоетичної стратегії раціонального землекористування. Його обрано членом-кореспондентом Міжнародної академії наук екологічної безпеки.

Поглибленням та опрацюванням сформульованих М.О. Горіним завдань зайняті спеціалісти, магістри, аспіранти, здобувачі, багато з яких є вихідцями з інших країн Європи, Африки, Латинської Америки, Азії, Аравійського півострова. Усім їм пам'ятні незабутні навчальні та виробничі практики, що їх зі своїми колегами організовував та довгі роки (1968-1989) проводив М.О. Горін як в Україні, так і за її межами в Росії (Белгородська, Курська, Саратовська обл., Кубань), Білорусі, Молдові, субтропіках Абхазії та Західній Грузії. Вони й дотепер підтримують творчі контакти з кафедрою ґрунтознавства та особисто з М.О. Горіним.

Активно співпрацює з науковими колективами дослідних інститутів та університетів України, СНД й інших країн (Болгарія, Польща, Китай, Іран тощо). М.О. Горін член учених рад із захисту докторських дисертацій ННЦ «Інститут агрохімії та ґрунтознавства ім. О.Н. Соколовського» НААНУ (м. Харків, 2004 - 2009 рр.), Національного університету біоресурсів і природокористування (НУБіП, м. Київ). Член редколегії наукового журналу «Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія Біологія» і заступник головного редактора збірника наукових праць «Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство, екологія ґрунтів».

У різні роки М.О. Горін був головою Державної екзаменаційної комісії на біологічному факультеті Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, на факультетах агрохімії і ґрунтознавства та екології і біотехнології Національного аграрного університету Кабінету Міністрів України (тепер Національний університет біоресурсів та природокористування). Нині професор Горін очолює ДЕК на екологічному факультеті Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна.

Опублікував особисто та в співавторстві більше 250 робіт наукового і навчально-методичного характеру, у т.ч. лекції «Екологічне ґрунтознавство», «Земля і геологічні процеси», «Фітоіндикація ґрунтів та екологічних режимів», «Математические методы и моделирование в почвоведении» та ін., навчальні посібники «Почвенный покров УССР и рациональное его использование», «Картографія ґрунтів», підручники «Ґрунтознавство», «Геологія з основами мінералогії».

Громадська діяльність М.О. Горіна пов'язана з Українським товариством ґрунтознавців та агрохіміків (УТГА – член президії), він активно й плідно працює у Харківській раді Українського товариства охорони природи, багато років очолює студентське наукове товариство Харківського агроуніверситету.

ЮБІЛЕЇ

М.О.Горін учасник Міжнародної екологічної виставки «Екомондо-2006» у м. Ріміні (Італія) і Міжнародних курсів у рамках європроєкту «Роль науки та інших інституцій у розвитку сільського господарства і сільських територій України» у м. Гданську (Польща, 2008 р.). На його рахунку понад півсотні авторських телепередач у рубриці «Якщо ти господар» з участю видатних вчених та відомих господарників України (1984-1992 рр.). У недавніх телепередачах з участю М.О. Горіна, які відбулися у травні 2010 р., порушувалася проблема варварського поводження людей з об'єктами природно-заповідного фонду. Вони передували екоциду, вчиненому на значній площі стосовно вікових дерев Харківського Лісопарку. У телепередачі М.О. Горін озвучив свою ідею надати території навчально-дослідного господарства Харківського НАУ «Докучаєвське» статус об'єкта природно-заповідного фонду, в межах якого дозволяється вести лише екологічно орієнтовану господарську діяльність. Особливої актуальності такій пропозиції М.О.Горіна, яку він у письмовій формі подав у 2009 р. до Харківської облдержадміністрації, надає та обставина, що територія «Докучаєвського» безпосередньо межує з об'єктами «Євро-2012» і перетворюється нині на арену нещадного й екоцидного земельного рейдерства (як і у випадку з лісопарковою зоною).

М.О. Горін є співавтором кількох навчальних кінофільмів, знятих у минулому столітті на теми агрогенетичного та екологічного ґрунтознавства – «Глазами почвоведа», «Зеркало ландшафта», «Експедиция - 80» и др. Нагороджені свого часу грамотами й дипломами Всесоюзних конкурсів, ці кінофільми нині мають ретроспективну (історичну) цінність, викликаючи жвавий інтерес з боку студентства, аспірантів та молодих викладачів. Зважаючи на архаїчність та зношеність їх носіїв (16-мм кіноплівка), М.О. перевів ці фільми у сучасний цифровий формат. На початку літа 2010 р. на кафедрі ґрунтознавства відбувся публічний перегляд реставрованих кіноматеріалів у DVD-форматі учасниками тепер вже легендарних зйомок 1968 р. (випускники ФАГ у 1970 р.).

М.О. Горін нагороджений медаллю «Знак пошани», Почесними грамотами, дипломами Харківського міського голови, Президії Українського товариства охорони природи та ін.

Редколегія журналу «Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія Біологія» щиро вітає професора М.О.Горіна з ювілеєм, зичить міцного здоров'я, незламності духу, натхнення і нових вагомих результатів у науково-педагогічній творчості і практичній справі охорони природи.

© 2010 р. М. Д. Євтушенко